

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра фізичної географії

Силабус
обов'язкової навчальної практики

НАВЧАЛЬНА ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНА ПРАКТИКА

підготовки бакалавра

спеціальності 103 Науки про Землю

освітньо-професійної програми Гідрологія

Луцьк – 2021

Силабус обов'язкової навчальної практики „Навчальна професійно-орієнтована практика” підготовки *бакалавра*, галузі знань *10 Природничі науки*, спеціальності *103 Науки про Землю*, за освітньо-професійною програмою *Гідрологія*.

Розробники: д.г.н. проф. кафедри фізичної географії Петлін В. М.,
к. г. н., доц. кафедри фізичної географії Міщенко О. В.,
к. г. н., доц. кафедри фізичної географії Полянський С. В.

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри фізичної географії

протокол № 1 від 30.08.2021 р.

Завідувач кафедри:

проф. Фесюк В. О.

1. Опис навчальної практики

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	галузь знань 10 Природничі Науки спеціальність 103 Науки про Землю освітня програма Гідрологія	Обов’язкова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання – 2
		Семестр – 4
ІНДЗ: немає	освітній рівень бакалавр	Самостійна робота – 112 год.
		Консультації – 8 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Викладач	Петлін Валерій Миколайович
Науковий ступінь	доктор географічних наук
Вчене звання	професор кафедри фізичної географії
Посада	професор кафедри фізичної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/%D0%9F%D0%B5%D1%82%D0%BB%D1%96%D0%BD_%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B9_%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
Телефон	+380964538734
e-mail	Valerii.Petlin@vnu.edu.ua
Викладач	Міщенко Олена Віталіївна
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри фізичної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/%D0%9C%D1%96%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0_%D0%92%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0
Телефон	+380500143345

e-mail	mischenko.olena@vnu.edu.ua
Викладач	Полянський Сергій Володимирович
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри фізичної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B9_%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
Телефон	0955006306
e-mail	polianskyi.serhiy@vnu.edu.ua

III. Опис практики

1. Анотація курсу.

Практика спрямована на навчання методів комплексних досліджень водних геосистем і формування навичок і вмінь їх застосування, що будуть необхідні для подальшої праці.

Організація та методичне забезпечення навчальної професійно-орієнтованої практики здійснюється відповідно до вимог Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положення про проведення практики студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки. Програма та силабус навчальної професійно-орієнтованої практики та методичні вказівки є основними навчально-методичними документами, згідно з якими здійснюються організаційні заходи та визначається зміст безпосередньо окремих видів занять навчальної практики студентів.

2. Пререквізити

– загальне землезнавство (здатність застосовувати знання і розуміння про географічну оболонку як планетарний природний комплекс або глобальну геосистему в цілому у найбільш загальних рисах її речовинного складу, наскрізних процесів інших загальних ознак)

– геологія (здатність характеризувати склад, будову, рухи та історію розвитку Землі, а також розміщення корисних копалин);

– геоморфологія та палеогеографія (здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик рельєфу земної поверхні, його походження, історію розвитку, сучасну будову (морфологію), процеси, що відбуваються за його участі (динаміку рельєфу) з метою наступного використання відкритих законів та закономірностей у практичній діяльності людини із облаштування географічного простору;

– ґрунтознавство з основами географії ґрунтів (здатність визначати генезис ґрунтів (тобто походження та утворення), будову, склад та властивості ґрунтів;

сформувати уявлення про закономірності географічного поширення ґрунтів, про утворення та розвиток родючості ґрунту, як найважливішої його властивості);

- гідрологія (знання природних вод Землі та гідрологічних процесів);

- метеорологія та кліматологія (здатність до розуміння закономірностей розвитку і протікання фізичних процесів в атмосфері, їх зв'язок з природними процесами інших геосфер);

- ландшафтна екологія (здатність виявляти закономірності диференціації географічної оболонки та ієрархією природних територіальних комплексів, визначення екологічного стану ландшафтів, вміння розробляти рішення щодо раціонального та збалансованого використання територіальних систем різного генезису).

Постреквізити: фізична географія України, фізична географія материків і океанів, географічне моделювання і прогнозування.

3. Основна мета цієї практики – це закріплення та поглиблення теоретичних знань про взаємозв'язок та взаємообумовленість між компонентами геосистем (ландшафтів) на регіональному та локальному рівнях організації епігеосфери, а також вивчення наслідків (проявів) зональних та азональних закономірностей в конкретних польових умовах.

4. Результати навчання (компетентності)

До кінця навчання студенти набудуть такі компетентності:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми з теорії та методики дослідження геосфер у професійній діяльності або у процесі подальшого навчання, що передбачає проведення наукового пошуку та/або запровадження інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні

ЗК4. Здатність розуміти закономірності розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, техніку і технології.

ЗК5. Здатність здійснювати комплексні дослідження на основі системного наукового світогляду з використанням загальнонаукових та спеціальних методологічних принципів і знань.

ЗК6. Здатність до пошуку, сприйняття, аналізу та узагальнення інформації з різних джерел, використання інформаційних й комунікативних технологій і оволодіння сучасними знаннями.

ЗК9. Здатність до саморозвитку, підвищення власної кваліфікації і фахової майстерності.

ЗК10. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність працювати автономно, в команді, ефективній професійній

взаємодії.

ЗК12. Здатність визначати й вирішувати проблеми.

Фахові

ФК1. Здатність демонструвати знання про особливості геосфер, предмет дослідження, місце і зв'язки в системі наук про Землю, етапи розвитку, значення для суспільства.

ФК2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії розвитку і складу геосфер.

ФК3. Здатність застосовувати базові знання природничих і суспільних наук та інформаційних технологій при вивченні геосфер та їх компонентів.

ФК4. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.

ФК5. Здатність застосовувати прості кількісні та якісні методи при дослідженні геосфер і процесів в них.

ФК6. Здатність аналізувати склад і будову геосфер на різних просторово-часових рівнях.

ФК7. Здатність до планування, організації та проведення досліджень, узагальнень матеріалів польових та лабораторних спостережень, звітування про їхні результати.

ФК8. Здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи сфери наук про Землю для пояснення явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ФК9. Здатність самостійно досліджувати, аналізувати просторово-часові параметри організації геосфер і взаємозв'язків між ними.

ФК10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їхні властивості та притаманні їм процеси.

ФК11. Здатність розуміти та пояснювати особливості геосфер, внутрішні та зовнішні взаємозв'язки.

ФК12. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною, розуміти та пояснювати наслідки антропогенного впливу на геосфери.

5.ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
-------	-------------------------------------

Підготовчий	Під час підготовчого етапу студентів знайомлять із завданнями практики, з програмою та методикою проведення комплексних фізико – географічних досліджень, вивченням природних умов території за літературними та фондовими джерелами, складанням бібліографії, підготовкою топооснови, опрацюванням (доопрацюванням) навчально – методичних посібників по польових практиках з галузевих географічних дисциплін, підготовкою спорядження до польових робіт, вивченням місця проведення стаціонарних досліджень з метою здійснення ландшафтної зйомки та визначення природно – територіальних комплексів (5 год.)
Польовий	Розпочинається цей період з рекогносцировки території, де здійснюється екскурсія та знайомство студентів з загальною структурою ландшафтів в межах досліджуваної території. Під час екскурсії студенти звіряють топографічну карту з натурою в полі та вперше знайомляться з попередньою структурою ПТК на вибраних ключових ділянках (80 год.)
Камеральний період	Завершальним етапом польових фізико-географічних досліджень є камеральний період, під час якого здійснюють такі роботи : 1. Опрацьовують зібраний матеріал, тобто здійснюють його аналіз і синтез. 2. Завершують складання та побудову картографічного матеріалу . 3. Побудова ландшафтного профілю 4. Складання та оформлення звіту (35 год.).

6. Академічна доброчесність

Виконані завдання студентів під час проходження навчальної професійно-орієнтованої практики мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента/студентів є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

7. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

Політика щодо відвідування: Присутність студента на практиці є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником практики.

8. Самостійна робота

Самостійна робота виконується бригадою, яка формується перед початком практики (5-6 чоловік). Її обсяг 25-30 сторінок рукописного тексту на аркушах формату А-4, переплетених або поданих у файлової папці. У роботі мають бути представлені такі структурні частини: титульна сторінка, оформлена за стандартними вимогами, зміст, вступ із обґрунтуванням структури роботи, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки.

Обов'язковою складовою роботи є ландшафтна характеристика досліджуваної території, яка виконується за поданим нижче алгоритмом.

Алгоритм ландшафтної характеристики території

Вступ (актуальність теми, об'єкт дослідження, мета і завдання. Коротка історична довідка. Географічне положення тощо).

Розділ 1 Геолого-геоморфологічна будова

1.1. Тектонічні структури

1.2. Четвертинні відклади (генезис, літологія)

1.3. Цінні геологічні об'єкти

1.4. Морфоскульптурні типи та форми рельєфу (денудаційні, ерозійні, акумулятивні, карстові та ін.)

1.5. Сучасні рельєфоутворюючі процеси

Розділ 2. Гідрокліматичні компоненти

2.1. Радіаційні чинники кліматотворення

2.2. Циркуляційні чинники формування клімату території

2.3. Особливості розподілу річних та сезонних кліматичних характеристик

2.4. Морфометричні характеристики основних річок

2.5. Антропогенний вплив на річки. Небезпечні екологічні явища.

Охорона річок

2.6. Основні морфометричні показники озер та водосховищ

2. 7. Підземні води

Розділ 3. Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ

3.1. Фактори формування та диференціації ґрунтового покриву, закономірності поширення (зональні й азональні). Висотна поясність ґрунтів (у горах)

3.2. Господарське використання ґрунтів. Земельні ресурси

3. 3. Типи рослинності (лісова, степова, лучна, болотна), закономірності поширення, їх характеристика. Типи лісу за умовами місцезростання.

3.4. Антропогенні зміни в рослинному покриві. Ступінь збереження природної рослинності. Рослинні ресурси. Важливі сільськогосподарські культури.

3.5. Фауністичний склад: ссавці, птахи, земноводні і плазуни, риби, їх приуроченість до природних комплексів.

Розділ 4 Ландшафтні комплекси.

4.1. Природно-територіальні комплекси (ПТК) та природно-антропогенні територіальні комплекси (ПАТК), фактори їх диференціації.

4.2. Характеристика ландшафтних місцевостей та їх урочищ (вододільні, схиліві, долинно-терасові, днищ долин малих річок та ін.); ландшафтна структура території.

4.3. Охорона цінних природних комплексів

Розділ 5. *Природокористування та оцінка екологічного стану території.*

5.1. Види природокористування (агро-, лісо-, урбо-, рекреаційно- та ін.).

5.2. Антропогенне навантаження (забруднення). Антропогенна модифікованість ПТК.

5.3. Оцінка екологічного стану ландшафтних комплексів території.

5.4. Заходи щодо оптимізації ландшафтних комплексів території та охорони природи

9. Оцінювання результатів практики

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
Теоретична підготовка - знання предмету; - володіння матеріалом під час проведення польових робіт	20
Психолого-педагогічна майстерність - педагогічний такт; - комунікабельність; - емпатійність; - не конфліктність тощо	5
Особистісні характеристики: - дисциплінованість під час проходження практики; - ініціативність; - самостійність; - професійна спрямованість; - іноваційність тощо	10
Оцінювання процесу проходження практики: - студент повинен знати порядок проведення польових досліджень; - визначати та називати ландшафтні фації; - визначати ступінь змінності ПТК; - визначати тип лісу досліджуваної території	20
Оцінювання звітної документації - звіт з навчальної професійно-орієнтованої практики; - гербарії зібраних рослин (визначені)	30
Оцінювання допоміжної документації стінгазета про проходження практики	5
Захист практики	10
Сума	100

10. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види	Оцінка
	для заліку

навчальної діяльності	
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ОСНОВНА

1. Кукурудза С. І. Біогеографія: підручник: рекомендовано МОН України. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006.

2. Хільчевський В. К., Забокрицька М. Р., Кравчинський Р. Л., Чунар'ов О. В. Основні засади управління якістю водних ресурсів та їхня охорона: навч. посібник / за ред. В. К. Хільчевського. К. : ВПЦ "Київський університет", 2015. 172 с.

3. Петлін В. М. Методологія та методика ландшафтознавчих експериментальних досліджень: Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. 400 с.

4. Польова практика з геоморфології: метод. вказівки [для студ. природничо-географічного факультету]/ [укл. В. В. Чайка]. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2010. 20 с.

5. Аріон. О. В., Удовиченко В. В. Літня польова ґрунтознавчо-біогеографічна практика: навчально-методичний посібник. Київ: ВПЦ “Київський університет”, 2011. 176 с.

ДОПОМІЖНА

6. Ландшафтне планування в Україні / Л. Г. Руденко, Є .О. Маруняк, О. Г. Голубцов та ін.; під ред. Л.Г. Руденка. Київ: Реферат, 2014. 144 с.: іл.

7. Позняк С.П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів. У двох частинах. Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 400 с.

8. Свириденко В. Є., Киричок Л. С., Бабіч О. Г. Практикум з лісівництва: Навчальний посібник. К.: Арістей, 2008. 416 с.